

ĐÀ LẠT THÁNG BA, DÒNG KẼ NIỀM BUỒN

Tôi không có nhu cầu niềm vui Đà Lạt, nhưng mỗi khi nghe ai nhắc tới Đà Lạt, tôi lại thấy nao nức, bồn chồn mất cách kể lời. Tôi còn nhớ, gia đình tôi dọn lên Đà Lạt vào một ngày tháng 3 năm 1969. Lúc đó, tôi đang học lớp bốn ở trường tiểu học Đồng Tiến, Sài Gòn. Trong khi cha mẹ tôi tất bật lo toan sắp xếp, di chuyển một đống quân 8 đứa con nhỏ, cùng nhu cầu đi chợ công nhân, làm việc, thì chị em tôi rất hào hứng, thích thú với cảm giác được đi máy bay và ở nhà mới. Riêng tôi, lại càng mừng rỡ hơn hết, vì đã thoát được một bà giáo “đi phở” nghiêm khắc, làm lòng thoải mái tay tôi do cái tôi nói chuyện nhu cầu trong lớp...

Đà Lạt quen thuộc của tôi thuở xưa là ngôi nhà rộng hai tầng với lối kiến trúc của Pháp, có những ô cửa sổ hình tròn hình vuông bằng kính. Sau nhà là mảnh vườn nhỏ, hoa dãi đủ màu sắc chen lẫn với cỏ xanh cao gần tới đầu gối. Sát bên bờ rào phồng kín những giỏ hoa bìm bịp tím thẫm, một cây đào rộng cao to, thân cây cồng kềnh, già nua vươn những cành nâu dài gầy guộc, trổ đầy hoa màu hồng phấn trên nền khung cửa sổ trên lầu. Những buổi sáng, giữa lúc sương còn giăng mờ trên đầu ngọn thông cao, phả hơi lạnh xuống giàn hoa ngũ sắc bao quanh trước sân nhà, dưới ánh nắng dịu dàng bé bỏng trong veo trên những cánh lá tươi xanh, thì một âm thanh thân quen thoang thoảng tôi thấy, là tiếng chim sẻ ríu rít gọi nhau nghe thật vui tai. Dưới ánh nắng chiếu xuống báo hiệu một ngày mới bắt đầu rong chơi kiếm ăn của chúng. Tôi nhớ con đường dốc gồ ghề mình vẫn đi bộ mỗi ngày với đám bạn cùng xóm, từ khu Chi Lăng đến ngôi trường trung học tại phố Văn Khoa, có cây mimosa đường nghiêng bên cổng trường, khoe sắc hoa vàng rực trong nắng sáng. Tôi biết, mình đã có một tình cảm đặc biệt với vùng đất đèo cao nguyên này từ thời niên thiếu, khi trái tim non trẻ của tôi còn biết xúc động trước vẻ đẹp của những đồi thông xanh ngắt, những thung lũng mờ mờ mà, và những vườn rau tươi mát. Trong đôi mắt tôi dường như luôn mở to về mọi phía, mọi cảnh vật chung quanh. Tôi luôn giữ lại một vài hình ảnh mà tôi yêu thích vào ngăn trí nhớ. Một chậu hoa trong trang sách, dưới ánh nắng nào rảnh rỗi lại nó ra ngấm nghĩa, hơi thở và... mờ mờ...

Tháng Ba đang đến... nhớ một buổi phim quay chậm trong đó tôi nhớ ng công buổi n. Buổi đó lúc gia đình tôi đi khu Chi Lăng đến đến vùng Lâm Viên vào năm 1970. Nơi này xây cất xong một dãy nhà mới dành cho các gia đình sĩ quan Võ Bộ. Vì là khu nhà mới nên chỉ có lát đất vài gia đình đến công mà thôi. Ngôi nhà của chúng tôi tọa lạc ngay gần một đường dẫn ra hồ Than Thở. Phía trước nhà nhìn ra là nhớ ng con đường thỏp, xa xa thấy ng vườn rau vuông vuông theo hàng lối nh nhớ ng thảm thảm xanh có nhiều sắc màu xen kẽ nhau. Cách đôi ba ngày, tôi có vài chiếc xe hàng đến đến gần con đường để chờ tiếp công. Vì đường tắc nh phố nh công đi đường thay tiếp công đi vào lên cho công đi đường chờ trên xe, đã gây sự chú ý cho chủ em tôi phải dừng lại để nhìn công chờ, bắt thú công của họ. Ban ngày ở đây tôi coi nh bình yên, nhớ ng công đến thì sự hoang vu tởo nên một không khí bất an. Đó đó, không biết vì sao mà cha tôi phải thấy công công m trở. Nhớ ng đêm cha tôi vào ng nhà, mà tôi lừa tất công các con vào chung một phòng. Chúng tôi nằm chen chúc bên nhau trên một tấm nệm rẻ ng, mỗi khi nghe có tiếng súng hoặc tiếng xa, hay tiếng đường nào là chủ em tôi sẽ hãi ôm chặt lấy nhau, đưa một vào gối. Thấy thoáng, tôi thấy có nhớ ng bóng đen thỏp thoáng lướt qua khung cửa sổ. Nhớ ng lúc ấy, mà hay đến chúng tôi phải thấy im lặng.

Cảm giác bất an đến với gia đình tôi hàng đêm, nhớ ng bóng đen thỏp thoáng ngoài khung cửa sổ hình nh càng xuất hiện thường xuyên. Rồi vào một đêm tháng 3, nhiều tiếng súng nổ nghe chát chúa, rất gần. Cả đêm chúng tôi không ngủ được vì nhớ ng tiếng súng và sự lo sợ. Thì ra, VC tiến công vào thành phố Võ Bộ đêm đó. Cha tôi trở về nhà sáng hôm sau trong sự hoảng loạn, thất vọng, đầy nỗi sợ hãi. Đó là lần đầu tiên trong đời tôi thấy cha tôi khóc. Cha báo tin cho công nhà về cái chết của bác Thiệu Tá Đào Thiệu Yết người bạn rất thân của cha tôi. Mẹ tôi và công chúng tôi đưa bàng hoàng sang sự, cũng bắt khóc! Bác mẹ về ăn cơm với gia đình tôi hỏi chiểu hôm qua đây thôi! Theo lời cha tôi kể, bác bạn gần ngay bên hông thành phố ng một loạt AK, trong tay bác hãy còn giữ khẩu súng lục. Căn phòng của cha tôi bị bạn bạn hất một bên cửa sổ sát ngay với chiếc giường sát nh cha đang nằm ngủ. Nhanh nh công cha lăn xuống đường để tránh đến. Cái chết công công trong gang tấc, thật là kinh hoàng! Cha tôi nghẹn ngào kể thêm về hai cái chết của một vị thiệu tá và một anh sinh viên. Vị thiệu tá nằm tắt thở ngay công nhà bạn công trong tiếng nổ, đưa về. Anh sinh viên thì đang ở trong hầm gác, bị ném lựu đến với một một phần một. Ôi, nghe sao mà đau quá...

Sau ngày đó, nỗi ám ảnh về tiếng súng và nhớ ng bóng đen thỏp thoáng bên ngoài đêm đêm đã làm cho gia đình tôi sống trong nỗi sợ hãi. Tôi thấy ng khu Lâm Viên này không còn an ninh nữa. Cha tôi cũng cảm nhận được điều đó, thấy là công mới tôi, cha phải công gia đình đến ng nh công nhà mới sĩ quan trong khu công xá Lý Thường Kiệt ở Chi Lăng. Đây là khu công của nhà công dành cho các gia đình sĩ quan Võ Bộ. Nhớ ng ngôi nhà ở đây tuy cũ mà rất đẹp, xây theo lối công Pháp. Có hai bên dãy nhà A và B, nhà bên dãy A khác bên dãy B một chút, hỏi nh, tôi không có vườn phía sau nh nhà ở dãy B. Ngoài công ra vào khu công xá có một trạm kiểm soát do các anh lính canh giữ. Chủ mới thấy thỏp thoáng bóng dáng của nhớ ng công lính ở đường công xá thôi, là tôi đã có cảm giác được bảo vệ an toàn rồi! Chẳng bao lâu, cha tôi xin tôi được công ngôi nhà trong công xá để gia đình trở về khu Chi Lăng. Tôi vui hẳn bao giờ hết khi biết mình sẽ đi công đi tiếp công trên con đường công công gần ngay trước công, và ng m tôi vào hoa đến

um từm c m c sau nhà...

Rồi, tôi lên theo thềm gian, nhìn ngắm nhìn vẫn không lên hồn vóc dáng của tôi là bao nhiêu. Tôi vẫn quanh quẩn trong một góc trời Đà Lạt nhỏ bé với khung cảnh quen thuộc nhìn hoài không biết chán, và tiếng chim hót ríu rít mãi sáng đã là một thanh âm nghe thân thiết đến đi phiếm. Khoảng sân rộng phía trước nhà tôi dần dần đã nở đầy hoa. Vườn Thổ, hoa Trứng Nguyên do một tôi trồng, thêm hai bãi mía mốp mốp vươn cao và một giàn su trĩu trĩu trái. Một tháng sau, một tôi mua gà về nuôi, gà đẻ trứng, một cho ấp, nở ra một đàn gà con lông vàng mướt xinh xắn. Cũng thế, đàn gà tiếp tục tăng trưởng lên đến cỡ 100 con. Sân nhà tôi giờ ng ng một nông trại nhỏ, ngày nào đi học về tôi cũng bận rộn với việc bằm rau trộn bột cho gà ăn, dọn dẹp chuồng gà. Vai trò của một đứa con gái lớn trong gia đình đông con, đã không cho phép tôi có thì giờ chơi nhõu như tôi ao ước. Thế nh thế tôi mãi đi học cho ra khu Hòa Bình chơi, thốt ra cũng chẳng phải là đi chơi mà là đi học với một đống sách vở...

Đôi sáng êm đềm trôi qua bên những cốc sữa của cha mẹ tôi và tiếng cười đùa của các con, và cứ mong một ngày chiến tranh chấm dứt. Đều đặn như của cha tôi là sự đặn của luôn Đà Lạt sau khi giờ nghỉ. Cha bàn với mẹ tôi bán căn nhà ở Sài Gòn để mua một căn nhà khác có vườn tược, đất đai ở Đà Lạt này. Trước là để đi vào trồng trồng mong có huê lợi mà nuôi sống chúng tôi lên tiếp đời học. Sau là để cha vui thú đời viên. Căn nhà ở Sài Gòn của chúng tôi nằm trên đường Lê Đợi Hành, trước của trường đua Phú Thọ cũng khá rộng, bề ngang 5 thước rưỡi, bề dài 18 thước. Sân trước chỉ 5 thước, hai bên sân cha tôi trồng cây mai tứ quý, một cây ở rìa trái. Tôi đã trải qua suốt thời kỳ học ở căn nhà này, và cũng có ít nhõu kỳ niệm với nó. Về y mà khi rời xa căn nhà đó, tôi đã chẳng có chút gì quyên luyến, nay nghe cha nói chúng tôi sẽ luôn trên Đà Lạt tôi rất vui... Nhưng, cũng vẫn những không không, đã đi vào hồn tính trong cuộc sống của gia đình tôi. Một phần lớn cũng vì những ngày tháng 3 hoàng loạt, tình thế rười ren. Cha tôi vẫn nhìn lành, chân thật, dồn tin vào mọi lời của một người làm vườn khôn ngoan, đã mua lại căn nhà cũ 3 gian với hai mẫu đất vào thềm điếm đó. Mua nhà rồi, cha bận rộn hơn với công việc trồng trồng, trăm thứ tiếp thêm vào đất đai cho vườn tược, nào mua phân, mua giống cây, mướn người làm... Gia đình tôi phải chia ra hai nơi. Mẹ tôi cùng hai đứa em gái lớn ở ngôi nhà mới để coi sóc người làm vườn và chăm sóc cho học. Tôi ở lại căn nhà trong xóm xá với bà ngoại và mẹ yểu em nhỏ. Chúng tôi chờ đợi căn nhà mới có vài hôm sau mẹ yểu ngày mả bão, một vườn bắp gồm 300 cây chột ngổ trong vườn. Không hiểu được nỗi lo thua lỗ của cha mẹ lúc đó, chúng tôi cứ vô tình háng hái đi bán những trái bắp non tươm y cây bắp ngô rốp xuồng đất, coi đó là một công việc vui thích...

Khi Ban Mê Thuột đã bị CS chiếm vào giữa tháng 3 năm 1975, thì Đà Lạt cũng dần chìm trong hoang mang, lo sợ. Những người bạn đi tản. Giữa lúc tình hình loạn lạc đó, tin bà nội tôi mất ở Sài Gòn. Cha tôi phải tức tốc bay về chôn tang bà chỉ có 3 ngày, không kịp đưa bà ra nghĩa trang, cha đã phải chôn yểu đôn đáo trên đồi Đà Lạt lo mua vé máy bay cho vợ con đi tản về Sài Gòn. Ngày rời xa Đà Lạt, tôi chôn một hồn hồn hiu hắt cuộc chiến tranh trên đất nước mình. Tôi

chị biết oán hận những người CS sao quá ác tâm, quá hiểu chi. Nếu họ muốn duy trì chế độ CS thì cứ thực hiện những biện pháp đi, còn xâm nhập vào miền Nam làm chi cho khổ dân. Nghe tin họ chiếm được đâu thì dân chạy đến đó. Gia đình tôi cũng phải chạy để tìm nơi an toàn. Tôi tìm một góc trú ẩn Đà Lạt nhỏ bé của tôi dành cho bốn người sau lưng. Khu vườn hoa dãi, cây đào rừng già cũ, những sáng sớm có sương mờ cùng tiếng chim hót... Và còn biết bao nhiêu hình ảnh thân yêu chung quanh. Tất cả họ như đã chết nằm trong tiếng súng tháng 3 rồi!!! Tôi ngậm ngùi nhìn lên căn nhà mới, hai mảnh đất, mà gia đình tôi chưa được trở về một ngày nào. Tôi thường công sức làm lưng kẻ đi lao khổ của cha tôi, chết móp, dành dành vài chục đồng cho các con đã xa đời, xa đời và tàn lụi trong khói đạn.

Ôi, những ngày tháng Ba đau xót sao còn chạy mãi trong tôi những dòng kẻ niếm buồn của 38 năm về trước...

Thiên Lý

(3/2013)